

Hr Hammarskjöld: otydlig eller betänklig?

Hr Hammarskjöld anses under sitt första år i FN ha vunnit allmänt erkännande för den organisatoriska skicklighet som han tidigare i så hög grad dokumenterat inom den svenska förvaltningen. Hans föredrag och uttalanden är mera diskutabla. Sätillvida skiljer han sig fördelaktigt från sin företrädare Trygve Lie som han genomgående undviker skryt och bombasm; han bedriver utan tvivel en viss propaganda för sitt företag, men den är måttfull, distingerad och fri från all skränkighet. Hans nyårsbudskap präglades av svåra banaliteter, men formuleringar som man efter behag kan kalla komplicerade, oklara eller eleganta tog bort den värsta plattthetsmaken. Under de senaste dagarna har han i två fall gjort mera tvivelaktiga uttalanden. Man tvekar om de skall betecknas blott som otydliga eller om de också är politiskt betänkliga.

Som vanligt måste man citera hr Hammarskjöld ordagrant och relativt fullständigt för att inte beskylas för ett förvrängt referat. I anförandet i Blå hallen den 12 mars sade hr Hammarskjöld — vid sidan av mycket som är ostridigt — att regionalt samarbete ibland är farligt. "I de — för övrigt sällsynta — fall där det regionala samarbetet visat en tendens att skilja ut sig ur det universella sammanhanget har enligt min syn detta regionala samarbete hotats av sterilite. och främjat en separatism som på lång sikt i varje fall icke är fredsfrämjande. Föreanta nationernas stadga förutser möjligheten av regionalt samarbete mellan medlemsstaterna för stadgans syften. Ur Föreanta nationernas synpunkt är sådant samarbete att fullkomna, om det fullföljes i fullt medvetande om de vida-re sammanhangen. Vore kriti-kernas mening, att regionalt samarbete skjuter Föreanta nationerna åt sidan, riktig, skulle den innefatta en hårdare dom över det regionala samarbetet än över Föreanta nationerna."

Vad menas, mera konkret, med detta? Kanske skulle hr Hammarskjöld kunna svara på frågan, men det är långtifrån säkert. En tolkning är förenad med oöverkomliga svårigheter; ord som "det universella sammanhanget", "de vidare sammanhangen", "sterilitet" och "separatism", för att inte tala

om hela den sist citerade meningen, är ju barriärer mot varje bestämd utläggning av vad som avses. Men man kan inte komma från att den ordinarie läsaren eller åhöraren måste få intrycket att exempelvis ett sådant avtal som Atlantpaktens här blir angräpat. Det är så mycket naturligare att fatta yttrandet på detta sätt som det kommer strax efter en erinran om att Churchill förklarat att "fredsarbetet borde ha byggts upp på en regional basis". Rimligen kan väl inte Atlantpaktens fränkännas en "tendens att skilja ut sig ur det universella sammanhanget", och samarbetet inom denna pakt skulle alltså hotas av "sterilitet" och främja en "separatism som på lång sikt i varje fall icke är fredsfrämjande". Ett sådant påstående är försvarligt, ja, innebär en ren självklarhet, om därmed avses att en effektivt arbetande universell fredsorganisation inte gärna kan vid sin sida ha regionala system vilkas politik bryter sig mot organisationens. Men FN är, det vet vi alla, och det antyds till och med av hr Hammarskjöld, inte någon effektiv fredsorganisation. Atlantpaktens — för att fortfarande ta denna som exempel — framstår just därför som det stora värdet mot en rysk aggression och därmed för freden. Om de Hammarskjöldska satserna ses som ett angrepp mot denna pakt under nuvarande förhållanden, är de snarare oerhörda än intetsägande — tyvärr är det den tolkning som för vanliga människor måste ligga närmast till hands. Är hr Hammarskjöld omedveten om denna problematik, eller är det fråga om en medveten skyt-

teltrafik mellan de båda tolkningarna? Eller har avsikten att vara otydlig, att inte säga något oroande, avsatt så underliga resultat?

Enklare att utreda är hr Hammarskjölds yttrande i London, enligt vilket FN borde innehålla representanter för "alla viktiga maktcentra". Sammanhanget torde göra det klart att meningen är att det kommunistiska Kina bör få plats i FN. Även här finns dock en dubbeltydighet. Alla torde vara ense om att den nya kinesiska regimen bör representeras i FN, om denna regim genom ett verkligt fredsslut, främst rörande Korea, ger tecken till en nyorientering. Men framför allt USA är emot att det kommunistiska Kina, som fört ett endast genom vapenstillstånd avblåst krig mot FN, skall nu få plats i denna organisation. Det ligger närmast till hands att tolka hr Hammarskjölds ord som en tillrättavisning till USA, och de har i detta land så uppfattats. Att generalsekreteraren inte bör framträda som propagandist i sådana sammanhang borde man kunna vara ense om — möjligen är det även här fråga endast om otydlighet.

Helt naturligt har hr Hammarskjöld genom det blotta faktum att han valts till generalsekreterare i FN vunnit en viss popularitet i Sverige. Han framstår som den enda positiva produkten av den svenska isolationismen; kombinationen av en färglös svensk politik och en färglös och tekniskt skicklig svensk ämbetsman gjorde valet möjligt. Det har rent av sagts att hr Hammarskjöld personifierar "svenskt väsen" (vilket kan vara riktigt sätillvida som något särpräglat dylikt "väsen" inte finns), ett lustigt belägg på hur lätt nationalstoltheten slår över i det rent enfaldiga. Vill hr Hammarskjöld behålla sin prestige, bör han dock ge akt på gränsen mellan det otydliga och det ohållbara och inte som hr Undén i neutralismens namn propagera mot fredens och demokratiens stater.